

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 1

1 maximumscore 2

- a. Haec fatus (regel 721) 1
- b. Het participium (subiecta) / De (bijvoeglijke) bepaling (subiecta) is als een persoonsvorm (boog) vertaald 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Bij b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

2 maximumscore 3

Drie van de volgende antwoorden:

- In de tweede vertaling is het woord parvus wél weergegeven ('kleine') en in de eerste vertaling is parvus niet vertaald / In de tweede vertaling is het woord parvus weergegeven met 'kleine' en in de eerste vertaling in het woord 'handje'.
- In de tweede vertaling blijft 'klemmen' dichterbij de betekenis van implicare dan 'geven' in de eerste vertaling.
- In de tweede vertaling blijft 'volgen' dichterbij de betekenis van sequor dan 'het spoor volgen' in de eerste vertaling.
- In de tweede vertaling is de dativus dextrae weergegeven als een bepaling (aan mijn hand) en in de eerste vertaling als lijdend voorwerp.
- In de tweede vertaling verwijst dextrae naar de hand van Aeneas en in de eerste vertaling verwijst dextrae naar de hand van Julius.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

3 maximumscore 1

(non ulla) iniecta (movebant) tela (regel 726-727)

Opmerkingen

- *Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven '(non) ulla (iniecta movebant) tela (regel 726-727)'.*
- *Niet fout rekenen wanneer '(et me,) quem dudum (regel 726)' aan het citaat is toegevoegd.*
- *Geen scorepunt toekennen wanneer 'neque adverso glomerati examine Grai (regel 727)' aan het citaat is toegevoegd.*

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • a. Aeneas was eerder voor geen enkel gevaar bang, maar schrikt nu van het minste of geringste • b. Hij is nu bezorgd om zijn familie / zijn zoon en zijn vader <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1 1</p>
<p><i>Opmerking</i> Geen scorepunt toekennen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'Hij is nu bezorgd om zijn zoon/vader'.</p>		
5	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • a. In het Latijn staat 'ik naderde'. Dat is inhoudelijk niet hetzelfde als 'voorbij zijn' • b. In het Latijn is sprake van een niet afgesloten handeling / staat een imperfectum / verleden tijd (propinquabam); in de vertaling is sprake van een afgesloten handeling / een toestand / staat een tegenwoordige tijd (ik ben voorbij) <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1 1</p>
<p><i>Opmerking</i> Voor zowel a. als b. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</p>		
6	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • creber hoort grammaticaal bij sonitus (maar inhoudelijk bij pedum) • creber is in de vertaling verbonden met 'voetstappen' (en niet met 'gedreun') <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1 1</p>
7	<p>maximumscore 1 oneri (regel 723) / oneri(que) (regel 729)</p>	
8	<p>maximumscore 1 Aeneas zegt dat een godheid hem in de war heeft gebracht. Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	
9	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • amissam (regel 741) • una (regel 743) 	<p>1 1</p>
<p><i>Opmerking</i> Geen scorepunt toekennen voor het citaat 'defuit (regel 744)' of 'fefellit (regel 744)'.</p>		

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 1 Aeneas accepteert zijn lot niet (zoals een stoïcus doet, want hij beschuldigt goden en mensen). Of woorden van overeenkomstige strekking.	
11	maximumscore 1 Dido	
12	maximumscore 2	
	• a. antiquae (regel 742)	1
	• b. sacratam (regel 742)	1

Tekst 2

- 13 **maximumscore 2**
- a. Bij aequor zou (door positie / door het daaropvolgende woord tendit) de tweede lettergreep lang zijn. (Deze lange lettergreep zou de plaats in kunnen nemen van de twee laatste korte lettergrepen van aequora) 1
  - b. Bij altum zou de tweede lettergreep (door positie / door het daaropvolgende woord quierunt) lang zijn, terwijl deze lettergreep hier juist kort moet zijn 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 14 **maximumscore 2**
- De zee is kalm.
Er waait een lichte bries.
De maan geeft licht.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
- indien drie antwoorden juist zijn 2
indien twee antwoorden juist zijn 1
indien één of geen antwoord juist is 0
- 15 **maximumscore 1**
nec negat
- 16 **maximumscore 1**
saeva (regel 19)
- 17 **maximumscore 1**
Vergilius bedoelt dat voorkomen moet worden dat de Trojanen (door Circe) in dieren worden veranderd.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 1 (cum) venti posuere (omnisque repente) resedit flatus (et in lento luctantur marmore tonsae) (regel 27-28) / venti posuere (regel 27) / (omnisque repente) resedit flatus (regel 27-28)</p>	
19	<p>maximumscore 1 fulgebat (is imperfectum en) beschrijft een situatie (uit het verleden: Aurora schitterde). posuere (is perfectum en) beschrijft een (afgesloten/specifieke/plotselinge) gebeurtenis (uit het verleden: de wind ging plotseling liggen). Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p><i>Opmerking</i> Alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</p>	
20	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="325 976 1369 1008">• a. $\overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-} \overset{\sim}{-}$ <li data-bbox="325 1016 1369 1088">• b. De (drie/vele opeenvolgende) spondeën in deze versregel onderstrepen het moeizame/langzame/kalme roeien <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p>	<p>1</p> <p>1</p>

Tekst 3

21	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="325 1348 1369 1379">• a. de (ontoegankelijke) bossen <li data-bbox="325 1388 1369 1420">• b. urit (odoratam nocturna in lumina) cedrum (regel 13) <li data-bbox="325 1429 1369 1500">• c. In Tekst 2 zijn de dieren onrustig/woest; in Tekst 3 zijn de dieren rustig / kwispelen de dieren <p>Of woorden van overeenkomstige strekking.</p> <p><i>Opmerking</i> Bij c. alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
----	--	----------------------------

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 4

22 maximumscore 3

- a. Troiae (qui) primus ab oris (regel 1) 1
- b. Iunonis (regel 4) 1
- c. deos (regel 6) 1

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'superum (regel 4)'.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Een praesens historicum mag met een onvoltooid tegenwoordige tijd of een onvoltooid verleden tijd worden vertaald.

Kolon 23

23 maximumscore 1

Sic ait

Zo zei/sprak/verzekerde hij/Anchises

Kolon 24

24 maximumscore 2

et cuncti dicto paremus ovantes.

en wij allen gehoorzaamden juichend (aan) dit/het/zijn woord/bevel / deze/de/zijn woorden / (aan) wat hij gezegd had

Niet fout rekenen: **dicto** nadat het/dit gezegd was / nadat hij het/dit gezegd had

Niet fout rekenen: **dicto ovantes** juichend over dit woord

cuncti paremus allen gehoorzaamden 1

cuncti niet verbonden met **paremus** 0

paremus niet vertaald als vorm van **pareo** 0

pareo verschijnen 0

Kolon 25

25 maximumscore 2

Hanc quoque deserimus sedem

We verlieten ook deze (woon)plaats

Niet fout rekenen: **desero** opgeven

Hanc sedem Kreta 1

sedes elke andere betekenis dan '(woon)plaats' of een synoniem daarvan 0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 26		
26	<p>maximumscore 2 paucisque relictis vela damus en, nadat we een paar / enkele makers / weinigen hadden achtergelaten / nadat een paar makers waren achtergebleven/achtergelaten / terwijl we een paar makers achterlieten / terwijl een paar makers achterbleven, zeilden we uit / hesen we de zeilen</p>	
	paucisque relictis en nadat er enkele makers in leven waren gelaten	0
Kolon 27		
27	<p>maximumscore 2 vastumque cava trabe currimus aequor. en voeren/snelden we over de onmetelijke/woeste zee met (de/onze) holle schepen</p>	
	Niet fout rekenen: cava trabe vertaald als enkelvoud	
	Niet fout rekenen: cavus nietig	
	trabs elke andere betekenis dan ‘schip’ of een synoniem daarvan	0
	aequor elke andere betekenis dan ‘zee’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 28		
28	<p>maximumscore 2 Postquam altum tenuere rates Nadat de schepen de (volle) zee hadden bereikt</p>	
	Niet fout rekenen: tenuere hebben bereikt / bereikten	
	altum elke andere betekenis dan ‘(volle) zee’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 29		
29	<p>maximumscore 2 nec iam amplius ullae apparent terrae en er geen enkel land meer verscheen / zichtbaar was / er geen landen meer verschenen / zichtbaar waren</p>	
	appareo elke andere betekenis dan ‘verschijnen / zichtbaar zijn’ of een synoniem daarvan	0
Kolon 30		
30	<p>maximumscore 1 — caelum undique et undique pontus —, aan/van alle kanten / overal (was er) (de) hemel en aan/van alle kanten / overal (de) zee</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 31		
31	<p>maximumscore 2</p> <p>tum mihi caeruleus supra caput astitit imber (toen) bleef (voor/bij mij) boven mijn hoofd / bleef voor/bij mij boven het hoofd een donkere regenbui staan/hangen / verscheen (voor/bij mij) boven mijn hoofd een donkere regenbui</p> <p>Niet fout rekenen: astitit stond</p>	
Kolon 32		
32	<p>maximumscore 1</p> <p>noctem hiememque ferens nacht/duisternis en storm/onweer/regen brengend / die nacht en storm bracht</p> <p>hiems winter</p>	0
Kolon 33		
33	<p>maximumscore 2</p> <p>et inhorruit unda tenebris. en de golven werden / het water / de zee werd ruig/ruw / de golven begonnen / het water / de zee begon te rimpelen in de duisternis</p> <p>Niet fout rekenen: tenebris tijdens de nacht unda niet opgevat als onderwerp van inhorruit</p>	0
Kolon 34		
34	<p>maximumscore 1</p> <p>Continuo venti volvunt mare Meteen stuwden (de) winden de zee op</p>	
Kolon 35		
35	<p>maximumscore 1</p> <p>magnaque surgunt aequora; en er rezen/ontstonden grote golven / en de golven rezen hoog op</p> <p>Niet fout rekenen: aequora zee/zeeën aequor elke andere betekenis dan 'golf/zee' of een synoniem daarvan</p>	0

Vraag	Antwoord	Scores
36	<p>Kolon 36 maximumscore 2 dispersi iactamur gurgite vasto. wij werden verspreid op/over de onmetelijke/woeste zee (heen en weer) geslingerd</p> <p>Niet fout rekenen: dispersi iactamur wij werden uiteengeslagen Niet fout rekenen: gurgite door de zee iactor elke andere betekenis dan '(heen en weer) geslingerd worden' of een synoniem daarvan</p>	0
37	<p>Kolon 37 maximumscore 1 Involvere diem nimbi (De) wolken verborgen de dag / het daglicht</p>	
38	<p>Kolon 38 maximumscore 2 et nox umida caelum abstulit; en de vochtige nacht nam de hemel weg</p>	
39	<p>Kolon 39 maximumscore 1 ingeminant abruptis nubibus ignes. bliksemschichten volgden elkaar snel op nadat de wolken opengescheurd waren / terwijl de wolken openscheurden / nadat ze de wolken opengescheurd hadden / terwijl ze de wolken openscheurden</p> <p>Niet fout rekenen: abruptis nubibus door/uit de opengescheurde wolken</p>	
40	<p>Kolon 40 maximumscore 1 Excutimur cursu Wij werden uit de koers gedreven</p>	
41	<p>Kolon 41 maximumscore 2 et caecis erramus in undis. en wij dwaalden (rond) in/op/over de donkere golven/wateren / in/op/over het donkere water / de donkere zee</p> <p>Niet fout rekenen: caecis erramus in den blinde / blind dwaalden wij</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 42**42 maximumscore 2**

Ipse diem noctemque negat discernere caelo
 Palinurus zelf zei dat hij in/aan de hemel (de) dag en nacht niet (meer)
 onderscheidde / niet kon onderscheiden

Kolon 43**43 maximumscore 1**

nec meminisse viae media Palinurus in unda.
 en (zei dat hij) zich midden op/in het water / de golven/zee niet (meer) kon
 oriënteren

Kolon 44**44 maximumscore 2**

Tres adeo incertos caeca caligine soles erramus pelago,
 Drie lange dagen die onzeker waren door (de) donkere nevel/duisternis
 dwaalden wij over (de) zee / Drie lange onzekere dagen dwaalden wij over
 (de) zee in (de) donkere nevel/duisternis

Niet fout rekenen: **incertos** verbonden met het onderwerp van **erramus**

Niet fout rekenen: **caeca erramus** in den blinde / blind dwaalden wij

Kolon 45**45 maximumscore 2**

totidem sine sidere noctes.
 (en) net zo veel nachten zonder ster(ren)

Bronvermeldingen

---

tekst 1	Vergilius, Aeneis 2.710-759 (710-720 vertaling M. d'Hane-Scheltema)
tekst 2	Vergilius, Aeneis 7.5-36
tekst 3	Homerus, Odyssee 10.210-223 (vertaling M.A. Schwartz)
tekst 4	Vergilius, Aeneis 1.1-7
tekst 5	Vergilius, Aeneis 3.189-204
vraag 22	H. Hofmann, Aeneas in Amerika. De 'Colombeis' van Julius Caesar Stella. Hermeneus 64,5 (1992) p. 315-324